2023-02-20
Före medlemsträffen

Rasspecifik avelsstrategi RAS 2022

Handlingsplaner för aveln av podengo português,
framtagen som stöd åt uppfödare och hanhundsägare.

PODENGO PORTUGUÊS

Tre storlekar – två hårlag

Svenska Podengo Portuguêsklubben

INNEHÅLL

INLEDNING 3

Målsättning med Rasspecifik avelsstrategi RAS 2022 3
Dokumentets upplägg 3
Hälsoenkät 2022 3
Arbetsgång 3

SAMMANFATTANDE KOMMENTARER TILL RAS 4

Population 4
Hälsa 4
Vardagsmentalitet 4
Exteriör 5
Övrigt 5

REKOMMENDATIONER 5
REGLER *(krav för valphänvisning)* **..... 5**

GENERELLT OM RASEN 6

Sex portugiser 6
Populär även utanför Portugal 6
Rasens historia, bakgrund och utveckling 7
Podengon kommer till Sverige 7

POPULATION 8

Registreringssiffror och importer 8
Numerärt små raser 9
Övriga observationer gällande populationen 12
Mål för podengons population 12
SPPKs handlingsplaner 12

HÄLSA 13

Helhetssituation 13
Mål för podengons hälsa 14
SPPKs handlingsplaner 14

VARDAGSMENTALITET 15

SPPKs hälsoenkät 2022 15
BPH 16
Mål för podengons vardagsmentalitet 17
SPPKs handlingsplaner 17

EXTERIÖR 18

Mål för podengons exteriör 18
SPPKs handlingsplaner 18

ENKÄT TILL MEDLEMSTRÄFFEN 19

INLEDNING

Målsättning med Rasspecifik avelsstrategi RAS 2022

Med uppfödare och hanhundsägare som primär målgrupp har målet varit att göra ett lättillgängligt dokument som visar på var fokus behöver vara för att få en så hälsosam, rastypisk och sund podengo som möjligt. Tanken är att RAS-dokumentet ska vara till hjälp och stöd i avelsarbetet.

Eftersom podengon är uppdelad på sex varianter, men som i statistiken ofta slås ihop som en enda ras, är det vanskligt att dra alla över en kam. Förhållandena ser givetvis helt olika ut för en cerdoso/grande och en liso/pequeno, så individuellt ansvar och egna efterforskningar i den ras man engagerar sig i är ett måste.

Dokumentets upplägg

Under rubriken *Sammanfattande kommentarer till RAS* i början på dokumentet har vi gjort en sammanfattning av de slutsatser som har dragits utifrån de fakta som framkommit, så att den som bara vill ta del av klubbens rekommendationer och regler lätt kan få tillgång till dem.

Den första delen under varje kapitel fokuserar på vad fakta och statistik säger om podengons utveckling sedan 2013, då det tidigare RAS-dokumentet påbörjades. Här presenteras fakta, i möjligaste mån utan egna slutsatser eller värderingar. I en färgad ruta sist i varje kapitel presenteras de slutsatser rasklubben har dragit utifrån detta, samt handlingsplaner för de kommande åren.

Beskrivningar av olika sjukdomar och så vidare, har vi valt att inte fördjupa oss i. Vi har bedömt det som viktigare att objektivt bedöma huruvida sjukdomen ifråga förekommer så pass ofta inom rasen att det fodras en handlingsplan för att bli av med den. För den som vill ha mer information kring olika sjukdomar så finns det andra tillförlitliga källor att använda sig av.

Hälsoenkät 2022

Som en start på RAS-arbetet lade SPPKs styrelse ut en hälsoenkät 2022, fri för alla med en podengo portugues att svara på. Det resulterade i 244 svar. Fördelning mellan varianterna:

Foto: Lena Karlsson

Grande/cerdoso	3
Grande/liso	1
Medio/cerdoso	13
Medio/liso	1
Pequeno/cerdoso	70
Pequeno/liso	156

Arbetsgång

En arbetsgrupp inom SPPKs styrelse skapades 2022, som har haft regelbundna möten.
Ett utkast av dokumentet publicerades på klubbens webbsida och en uppfödar- och medlemsträff anordnades, där deltagarna var med och skapade klubbens strategier. Därefter skickades det till Svenska Vinthundklubben, för ett förhandsbesked, och slutligen till Svenska Kennelklubben för godkännande, varefter det lades ut på klubbens webbsida.

Styrelsen
Svenska Podengo Portuguesklubben 2022

SAMMANFATTANDE KOMMENTARER TILL RAS

Efter faktainsamlingen av podengons status kan man dra slutsatsen att podengon på det hela taget är en sund och frisk ras, dess mentalitet är i linje med vad man kan förvänta sig och det finns inga återkommande exteriöra avvikelser från standarden. Givetvis utan att tappa dessa positiva aspekter, blir fokus för podengoaveln i Sverige att se till att inavelsökningen inte blir för stor.

Population

Eftersom podengon är en liten (eller mycket liten, beroende på vilken variant man pratar om) ras, så har varje valpkull en stor betydelse i den totala populationen. Därför rekommenderar klubben att både uppfödare och hanhundsägare ser varje parning som en del i ett större perspektiv och tar ansvar för podengons framtid i Sverige.

Av de 138 pequeno-kullar som föddes under åren 2016-2021, hade 254 erhållit minst "very good" på utställning (92%), vilket tyder på att det är på utställning man hittar den avelshund man vill använda. Klubben ser därför gärna att fler går på utställning med sin hanhund, så att urvalet för uppfödarna blir större!

I Hälsoenkäten 2022 framgår det att 35% av de hanhundar som var med i enkäten blivit kastrerade av olika orsaker. Den höga siffran är något oroande, då den givetvis sänker den möjliga genpolen.

Hälsa

Ett vanligt problem inom små raser är patellaluxation och den finns även bland podengo. Av de 138 pequeno-kullar som föddes under åren 2016-2021, var endast 179 av föräldradjuren patellaundersökta (65 %). För att inte öka antalet individer med patella inom pequeno, uppmuntrar klubben uppfödare av de små varianterna att låta patellaundersöka sina avelsdjur.

Det finns givetvis andra genetiska sjukdomar som kan uppstå hos podengon, men vi har inte - rent statistiskt - kunnat urskilja någon som är så vanligt förekommande att den ger någon orsak till att skapa regler eller rekommendationer från klubbens sida. Vi kan bara uppmana uppfödare och hanhundsägare att enbart använda friska avelsdjur och vara öppna med om någon annan genetisk sjukdom skulle börja florera.

Foto: Pia Moor

Vardagsmentalitet

Ett sätt att få en överblick över mentaliteten på en hundras är att se till att så många individer som möjligt gör Beteende- och personlighetsbeskrivning hund (BPH). Den hjälper den enskilda hundägaren att lära känna sin hund lite bättre, och är värdefull i avelsarbetet för uppfödarna och rasklubbar. Därför uppmuntrar vi till att podengoägare gör BPH.

Exteriör

För att kunna bedöma rasens generella exteriör på ett någorlunda objektivt sätt, har vi använt oss av utställningskritiker. För att vi ska kunna fortsätta följa podengons exteriöra utveckling uppmuntrar klubben - återigen - att fler ställer ut sina hundar!

Övrigt

Då det här dokumentet i huvudsak riktar sig till uppfödare och hanhundsägare, så har inte alla uppmaningar/slutsatser tagits med i reglerna och rekommendationerna nedan, eftersom de inte ligger inom ramen för avelsarbetet.

Det finns ett värde att det ändå står med i RAS-dokumentet då uppfödarna har en stor del i klubbens allmänna kultur och har möjlighet att påverka sina valpköpare.

Planeringstips för att motverka inavelsökning i rasen

- Att hellre använda ett syskon till ett avelsdjur som redan har flera kullar, om sådan finns.
- Att importera nya avelsdjur som är så lite släkt som möjligt med de hundar som finns i landet.
- Att utnyttja den avelsbas som finns utanför Sverige, framförallt i Norden men även i övriga Europa.
- Att undvika upprepade kombinationer.
- Att sträva efter att hanars och tikars olika partners ska vara så obesläktade som möjligt så att varje kombination blir så unik som möjligt.

REKOMMENDATIONER

- **Att uppfödare av pequeno** *(gäller ej medio och grande)* **låter patellaundersöka sina avelsdjur, och inte använder hundar med patella grad 2 eller 3.**
  En hund med grad 0 kan dock paras med en hund med grad 1. Detta är enbart en rekommendation och är inget krav för valphänvisning, då klubben helst ser att detta sker på frivillig basis.
- **Enskild individs påverkan på den totala populationen ska begränsas.**
  Pequeno/liso: Båda föräldrarna ska med aktuell kull ha haft högst ca 15 valpar i Sverige. För de övriga varianterna kan man i dagsläget inte ange någon riktlinje, med tanke på den snäva avelsbasen. Här får man ta ett större individuellt ansvar för sitt avelsarbete.
- **Deltagande på Beteende- och personlighetsbeskrivning hund (BPH) ska framgå.**
  Om hunden inte deltagit på BPH, behöver det inte stå med. Detta är enbart en rekommendation och är inget krav för valphänvisning, då klubben helst ser att detta sker på frivillig basis.

REGLER *(krav för valphänvisning)*

- **Kombinationen ska ha en inavelsgrad på högst 6,25 %.**
  Undantag kan göras med medio och grande, med tanke på den snäva avelsbasen.
- **Patellastatus för pequeno/liso och pequeno/cerdoso ska framgå.**
  I de fall undersökningsresultat inte finns ska det också framgå.
- **Medlemskap i Svenska Podengo Portuguêsklubben krävs.**

GENERELLT OM RASEN

Grupp 5 – Spetsar och raser av urhundstyp, FCI-nr 94
Specialklubb: Svenska Vinthundklubben
Rasklubb: Svenska Podengo Portuguêsklubben

Sex portugiser

Rasen heter alltså podengo português men den kommer hädanefter att kallas för podengo rätt och slätt. Som namnet antyder är podengon är en portugisisk ras. Rasen finns i tre storlekar (pequeno, medio och grande) och två hårlag (cerdoso och liso). Av de sex olika varianterna är den lilla släthåriga (podengo portugues liso/pequeno) absolut vanligast i Sverige.

I Portugal är den mellanstora och den lilla varianten vanligast. Den stora varianten har tidvis varit utrotningshotad men räddats av några rasentusiaster. Det finns dock fortfarande för få exemplar av den stora varianten för att man ska kunna vara säker på en fortsatt positiv utveckling.

I hemlandet används podengon främst som kaninjägare och som sällskapshund, den stora även på storvilt som t.ex. vildsvin, och den lilla varianten även som råttfångare och som larmare på gårdarna. Rasen är vanlig i Portugal men långt ifrån alla är registrerade i portugisiska kennelklubben.

Podengon jagar i flock och man har t.ex. oftast både den lilla och den mellanstora i samma flock. De olika varianterna har delvis olika uppgifter i jakten. Gemensamt för dem alla är dock det speciella jaktskall som podengon har och att de jagar både med öga, näsa och öra.

Populär även utanför Portugal

Numera är podengon spridd på de flesta kontinenter och har blivit en uppskattad kamrat som är användbar inom många områden. Det är främst den lilla varianten som vunnit internationellt intresse men även mellanvarianten finner nya entusiaster i en allt större skala. Utanför Portugal används podengon främst som sällskaps- och utställningshund och är också duktig på t.ex. agility, en tävlingsform som passar denna energiska hund mycket bra. De har också haft framgång på lure coursing, en variant av artificiell harjakt. Men egentligen passar rasen till allt man vill göra med den.

Podengon älskar att vara med, att vara nära, och ställer gärna upp på alla aktiviteter där den får vara med sin flock. En typisk podengo är en glad hund som ständigt viftar på svansen och sprider positiva signaler till omgivningen. De har mycket energi och de trivs bäst med ägare som tycker om ett aktivt liv. Nöjda och glada efter en skogspromenad tillbringar de gärna en stund i husses eller mattes knä och då helst på rygg så att de kan bli kliade på magen.

Foto: Alexandra Naarits

Det är lätt att älska en podengo. Deras livsglädje smittar. Men det är också en hund med anor tusentals år tillbaka i tiden och de räknas till urhundarna vilket gör att de har kvar många av hundars ursprungliga beteenden. Som podengoägare får man därför ibland anstränga sig för att förstå sin hunds beteenden och många är de gånger man blir imponerad över hur mycket klokskap som ryms i denna portugis.

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Podengon tillhör de raser som kallas urhundar av vinthundstyp. De delar ursprung med den spanska podenco ibicenco och podenco canario, den maltesiske faraohunden och den italienska cirneco dell´etna. Raserna har ett gemensamt ursprung i de förhistoriska egyptiska vinthundarna och det finns också mycket som tyder på att de även härstammar ifrån den afrikanska basenjin.

Den första gången som ”dessa kaninjagare” i Portugal nämndes i skrift var på 1100-talet och man tror att rasen kom till Portugal med fenicier från Libanon. Namnet podengo anses komma från det latinska ordet ”podos” som betyder fot. Det anses också fastslaget att det fanns små podengo med på de fartyg som upptäckte ”den nya världen” på 1500-talet. Deras uppgift var då att vara mus- och råttfångare.

Rasen etablerade sig under århundraden som den mest använda jakthunden i Portugal. Avelsurvalet var i huvudsak baserat på jaktegenskaper. Framförallt jagade man i pack och då storvilt, såsom vildsvin och andra stora djur. Idag är rasen otroligt populär i Portugal och är den absolut vanligaste jakthunden, i huvudsak för jakt på kanin.

Standarden fastställdes så sent som 1955 och den har reviderats flera gånger. Den standard som nu gäller fastställdes av FCI 2008 och översattes av SKK 2010. 1955 fanns det dock inga små strävhåriga. Det var först långt senare som man genom ett projekt på Lissabon Zoo medvetet avlade fram den varianten genom inkorsning av cairnterrier och yorkshireterrier bl.a. Något som märks än i dag då de små strävhåriga är mer heterogena i typ och framförallt i pälskvalitet. Första standarden för den lilla strävhåriga varianten fastställdes 1978.

Podengon kommer till Sverige

Rasen finns som sagt i tre storlekar och två hårlag. Man parar i stort sett aldrig över storleksgränserna men det förekommer, framförallt i Portugal, att man parar hårlagen med varandra på den lilla varianten. Den främsta anledningen till det är att förbättra typ och pälskvalitet på den lilla strävhåriga podengon. I Sverige förekommer detta dock i stort sett inte alls. Man kan alltså se de olika varianternas population som helt separerade. Det är därför olyckligt att viss statistik förs så att alla varianter är hopförda, då det kan finnas skillnader mellan hårlagen och storlekarna.

- 1997 kom en liso/pequeno till Sverige från Danmark, en tik som aldrig användes i avel.
- 1999 kom det en liso/pequeno från Portugal, en hane som även fick avkomma här.
- 2002 kom det en cerdoso/pequeno, en tik från Portugal. Även hon gick i avel.
- 2002 registrerades en liso/medio.
- 2007 registrerades en cerdoso/medio - en parad tik som födde en kull här.
- 2008 registrerades för första gången en liso/grande.
- 2013 kom för första gången en cerdoso/grande.

Foto: Pia Moor

POPULATION

Det är av ganska sent datum som podengon på allvar spridit sig utanför Portugal. Rasen finns numera i flertalet europeiska länder och även i USA och Australien. I Portugal finns det många podengo men de flesta är inte registrerade. De uppfödare i Portugal som föder upp registrerade, stambokförda, podengo är inte särskilt många. Man ser delvis annorlunda på vikten av att hålla nere inavelsgraden i rasen mot vad vi gör i Sverige.

Alla uppfödare utanför Portugal har hämtat sitt avelsmaterial från de relativt få kennlar i hemlandet som är aktiva. Detta gör att det egentligen bara finns en population av podengo oavsett land. I Portugal är stamboken inte stängd vilket gör att det finns möjlighet att ta in nya individer i stammen. Om en specialistdomare anser att hunden är en äkta podengo registreras den i RI-registret (initial registrering) även om uppgifter om hundens föräldrar saknas. Även avkommor till RI-registrerade hundar hamnar i RI-registret i tre generationer.

Det är få uppfödare i Portugal som använder sig av hundar från RI-registret i sin avel, vilket har lett till att inavelsgraden på podengo i hemlandet ofta är hög eller mycket hög. Men det finns alltså möjlighet att hitta nytt och mer obesläktat avelsmaterial i RI-registret, vilket kan bli viktigt - inte minst om det skulle dyka upp någon allvarlig genetisk defekt i rasen.

Registreringssiffror och importer

I Sverige är den lilla släthåriga och strävhåriga varianten helt dominerande. Antalet registreringar ligger i stort sett på en jämn nivå, men samtliga varianter kan konstateras som numerärt små.

Antal reg/år *(varav importer inom parentes)*	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Stor, släthår	8 (2)				1 (1)		6		
Stor, strävhår	1 (1)						1	6	
Mellan, släthår			1 (1)	12 (5)	1 (1)	5	8		
Mellan, strävhår			1 (1)	1 (1)	20 (3)			5	4
Liten, släthår	40 (7)	33 (4)	62 (4)	51 (7)	49 (4)	64 (3)	60 (3)	62 (2)	59 (3)
Liten, strävhår	8 (2)	25 (5)	21 (2)	17 (4)	17 (2)	33 (6)	9	23 (4)	17 (1)

Källa: SKKs Avelsdata 2022

Foto: Lotta Bengtsson

Numerärt små raser

Samtliga podengo-varianter är numerärt små i Sverige och kräver särskild uppmärksamhet vad gäller avelsplanering för att undvika inavel. Med ökad inavel riskerar man bland annat att ärftliga sjukdomar sprids inom rasen. I boken *Hundavel i teori och praktik* anger man tre tumregler för att undvika inavel; para inte närbesläktade hundar, begränsa inavelsökningen i rasen och använd fler hundar i avel.

Tumregel 1: Para inte närbesläktade hundar

Inavelsgraden är ett mått på hur närbesläktade föräldradjuren är i varje enskild parning.

I SKKs avelspolicy stipuleras att det är önskvärt att ingen enskild parning ska ha en högre inavelsgrad än 6,25 %. Enligt tabellen nedan är så fallet för majoriteten av de parningar som gjorts under 2013-2021. Eftersom alla varianter är sammanslagna i den här statistiken kan man misstänka att man har varit tvungen att frångå denna rekommendation i några av de numerärt minsta varianterna, på grund av en smal avelsbas.

Antal kullar per år Inavelsgrad	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Upp t.o.m. 6,25%	10	14	20	19	21	30	20	26	26
6,26% - 12,49%	2	1	0	1	0	1	3	0	0
12,5% - 24,99%	0	0	1	0	1	0	1	2	1
25% -	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Källa: SKKs Avelsdata 2022

Tumregel 2: Begränsa inavelsökningen i rasen

Inavelsökningen är ett mått på hur trenden ser ut i rasen som helhet.

I RAS från 2015 konstaterades att inavelsökningen av olika orsaker har legat för högt mot SKKs rekommenderade nivå på högst 2,5%, men att trenden pekar åt rätt håll. Med facit i hand så har inavelsgraden generellt sett sjunkit och har legat kring 2% under åren 2013-2021. Tittar man dessutom på trenden för 2022 så fortsätter den gå neråt.

Genomsnittlig inavels-grad per år. *Beräknad över 5 generationer.*	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
	3%	2,2%	1,8%	1,5%	2,3%	1,7%	1,8%	2,3%	2,2%

Källa: SKKs Avelsdata 2022

Tumregel 3: Använd fler hundar i avel

Den enskilt viktigaste punkten för en sund avel, förutom den genetiska variationen, är att begränsa enskilda avelsdjurs inverkan på populationen. Det är bara genom överanvändning av enskilda avelsdjur som en genetisk defekt kan få en betydande spridning.

I tabellen nedan kan man se att sedan 2018 tycks användandet av samma hane till flera tikar ha ökat och några år har samma tik fått två kullar. Vad som inte framgår är dessutom huruvida samma avelsdjur har använts under flera olika år.

Antal olika tikar resp. hanar använda i avel ett visst år.	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Tikar	12	15	21	19	21	30	23	28	27
Hanar	11	11	16	18	19	22	17	20	19
Antal kullar	12	15	21	20	22	31	24	28	27

Källa: SKKs Avelsdata 2022

Inte mer än 5%

Grundregeln är att inget enskilt avelsdjur ska vara förälder till mer än 5 % av sin generation. För podengovarianterna skulle det innebära för liso/pequeno ca 15 valpar, för cerdoso/pequeno ca 5 valpar, för cerdoso/medio ca 2 valpar och för alla övriga inga valpar alls!

Det är givetvis i praktiken orimligt, förutom för liso/pequeno och möjligtvis cerdoso/pequeno, eftersom man ju samtidigt behöver bygga upp en avelsbas. Siffrorna visar ändå hur viktigt det är att sprida gracerna när det gäller att använda olika avelsdjur.

Man kan även studera antalet barnbarn ett avelsdjur har, för att få en bild av vilken spridning hundens genvariant har fått i rasen.

Listorna på följande sidor redovisar

- Liso/pequeno (hanar och tikar) som fått 15 valpar eller fler, och hur många barnbarn de i sin tur har.
- Cerdoso/pequeno (hanar och tikar) som fått 5 valpar eller fler, och hur många barnbarn de i sin tur har.

Alla andra varianter kan betraktas som "under uppbyggnad" och denna grundregel kan inte appliceras i det här skedet, även om principen givetvis ändå behöver beaktas.

Foto: Lotta Bengtsson

Liso/pequeno hanar

Hundens namn	Född år	Sv.födda barn	Sv.födda barnbarn
Ditoso O Cacador De Farafra	2013	40	23
Tähtitaivaan Erik	2013	37	24
Faidros Felgar	2003	36	63
Stoneweiler's Pp Spyker	2012	30	5
Bramblewood's Bey	2013	27	35
Pappas Gorm	2013	25	7
Pappas Buster	2008	23	30
Tähtitaivaan Uno	2006	21	66
Siegellis Gimli Da Gama	2011	19	44
Tappinskis Bounty Hunter	2013	16	10
Stoneweiler's Pp Triumph	2012	16	15
Habito Da Terra De Montoito	2007	15	26

Liso/pequeno tikar

Hundens namn	Född år	Sv.födda barn	Sv.födda barnbarn
Kali Da Praia Do Ribatejo	2003	20	8
Tappinskis All I Need Is You	2012	20	15
Encautom's Made In Finland	2009	19	38
Chassellis Ella Christiansen	2007	17	30
Müslis Amie	2011	17	52
Björkbygdens Dessiegn	2013	17	9
Faidros Garcia	2003	17	40
Müslis Danah	2013	16	12
Müslis Extra	2014	15	36
Tizzel Charmes Chambertin	2012	15	6

Cerdoso/pequeno hanar

Hundens namn	Född år	Sv.födda barn.	Sv.födda barnbarn
Pirucas Da Lapa Do Lobo	2001	20	53
Cacau Da Casa Da Torre	2005	16	10
Querubim De Viamonte	2010	14	13
Cabu Da Praia Azul	2015	10	2
Faidros Rogil	2007	10	13
Krullets Gustav	2011	10	15
Haxixe De Viamonte	2013	9	10
Liljeborg's E Jeremias Of Zip-Zip	2011	8	17
Faidros Urros	2007	8	33
Tizzel Ebbe Easter Cauldron	2014	7	6
Marella Bombom	2005	6	8
Krullets Diablo	2009	6	4
Coalacre Tommy Tucker	2011	5	4

Cerdoso/pequeno tikar

Hundens namn	Född år	Sv.födda barn.	Sv.födda barnbarn
Elba Da Casa De S Domingos	2001	20	41
Myhrelen's Fama Fineza	2010	14	48
Pinha De Viamonte	2011	13	8
Florista Da Casa De S Domingos	2002	12	15
Mocca V D Hienderheuvel	2012	11	5
Engahöjdens Proud Mary	2010	11	16
Krullets Busiga Doris	2007	10	18
Faidros Quintela	2006	10	13
Olimpia Do Vale Negro	2011	9	8
Krullets Cayenne	2009	7	7
Faidros Urra	2007	7	1
Faidros Meadela	2005	5	17

Källa: SKKs Avelsdata 2022

Foto: Annika Björkman

Övriga observationer gällande populationen

- I tabellen på sidan 7 (Registreringssifffror) kan man se att det emellanåt importeras hundar. Förutsatt att dessa hundar inte är alltför närbesläktade med den befintliga populationen i Sverige befrämjar det avelsbredden.
- Podengon är inte en stor utställningsras, vilket kan göra det svårt för uppfödarkåren att få en uppfattning om tillgängliga avelsdjur.
- I Hälsoenkäten 2022 framgår det att 35% av de hanhundar som var med i enkäten blivit kastrerade av olika orsaker, vilket givetvis sänker den möjliga genpolen.

Foto: Tuija Kotka-Ritavuori

Mål för podengons population

Vi genomgången av statistiken ser man att inavelsgraden, med ett fåtal undantag, håller sig under SKKs rekommenderade 6,25% och att inavelsökningen ser ut gå neråt. Trots den positiva statistiken, så har en av de viktigaste punkterna för en sund avel - att begränsa enskilda avelsdjurs inverkan på populationen - börjat försämras.

Man kan se att under de senaste åren har man börjat använda samma hane till flera tikar, och att vissa avelsdjur - både hanar och tikar - har gått långt över tumregeln "Inget enskilt avelsdjur ska vara förälder till mer än 5 % av sin generation".

För att inte hamna i en genetisk återvändsgränd och få spridning på eventuella genetiska sjukdomar krävs att uppfödarkåren och hanhundsägarna tar ansvar för att ett enskilt avelsdjur inte används för mycket. Med ett så pass liten genpol som podengon har, vore önskedrömmen att uppfödarkåren arbetade gemensamt för att stärka podengons "genetiska position".

SPPKs handlingsplaner

- Att påverka Sveriges uppfödare och hanhundsägare att bidra till en så låg inavelsgrad som möjligt genom att sätta upp rekommendationer och regler för valphänvisning.
- Att sträva efter att fler hanhundsägare ställer ut sina hundar, så att uppfödarna har möjlighet att hitta lämpliga avelsdjur till sina tikar.
- Att motverka eventuellt onödiga kastrationer genom information.

HÄLSA

Helhetssituation

Podengo är en frisk och långlivad ras. Det är den uppfattning vi som har rasen har och som också får sin bekräftelse i den hälsoenkät som skickades ut till alla uppfödare och kända podengoägare i slutet på 2013. 94 % bedömde då sin hunds hälsotillstånd som ”Mycket bra”. I den senaste hälsoundersökningen går det inte heller att utläsa att raserna har några vanligt förekommande sjukdomar.

I RAS-dokumentet från 2013 har man valt att ta med samtliga sjukdomar som rapporterats i hälsoenkäten, även om endast ett fåtal drabbats. Ur Hälsoenkäten 2022 har arbetsgruppen valt att endast ta med sjukdomar som förekommer ofta (fler än ca 5-7% av de som svarat) eller som av uppfödarkåren anses som oroande.

Patellaluxation

Diagnosen patellaluxation får en hund som har en instabil knäled. Knäleden kan luxera olika mycket och graderas från 0 (utan anmärkning) till 3. Enligt en större undersökning ligger arvbarheten mellan 10-25 %. Resten är miljöfaktorer där både när på året hunden är född, vilket kön den har, mängd och typ av motion med mera spelar roll. En hund med anlag för patellaluxation kan alltså ändå vara frisk om övriga betingelser är optimala. Men en hund som har fått diagnosen patellaluxation har alltid en genetisk belastning för defekten om det inte beror på en ren skada.

Diagnos	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
patella, ua	10	11	16	17	9	11	7	8	1
patella, medialt grad 1				1	1	3	1		
patella, medialt grad 2	1		1				1		
patella, medialt grad 3							1		
Totalt antal undersökta	11	11	17	18	10	14	10	8	1

Källa: SKKs Avelsdata 2022

Tabellen ovan visar att av de 100 hundar som undersökts sedan 2013 är 90% utan anmärkning, 6% har grad 1, 3% grad 2 och 1 % grad 3. Det vill säga fick totalt 10% fick någon form av diagnos.

Kombination föräldradjur	**Kullar födda år**									
	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
patella, ua • patella, ua			3	5	6	15	11	8	16	8
patella, ua • patella, grad 1				1		1				
patella, ua • patella, grad 2							1	1		
okänt • patella, ua		1	3	11	6	7	4	7	4	3
okänt • okänt	12	14	15	3	10	8	8	12	7	2
Totalt antal kullar	12	15	21	20	22	31	24	28	27	13

Källa: SKKs Avelsdata 2022

Tabellen ovan visar de kombinationer som gjordes under åren 2013 till 2022, gällande patellastatus. Andelen kombinationer med känd patellastatus, som inte överstiger grad 1, ökar långsamt.

Problemet med att utläsa den här statistiken är att alla podengovarianter är sammanslagna. Då patellaluxation oftast drabbar den lilla varianten, så är det eventuellt inget problem att man har använt avelsdjur med okänd patellastatus då man kan anta att en del av de parningar som ingår i

statistiken består av de större varianterna.

Hudproblem/klåda/infektioner

Av de 244 podengos som ingick i Hälsoenkäten hade 6,9% någon form av problem med allergier eller eksem av okänd orsak, vilket är drastisk sänkning från 13% i Hälsoenkäten från 2013.

Problem med mage och tarmar

I Hälsoenkäten från 2022 uppger nästan 10% att deras podengo har problem med magen, oftast handlar det om en känslig mage, som avhjälps med specialfoder.

Mål för podengons hälsa

Givetvis gäller alltid att man inte ska använda individer, eller besläktade hundar, med misstänkt genetiska sjukdomar i avel, men hos podengon bör särskild uppmärksamhet riktas mot förekomsten av patellaluxation, hudproblem och mag- och tarmproblem.

Målet blir att agera för att så många podengo som möjligt, och i synnerhet hundar som går i avel, blir officiellt undersökta med avseende på patellastatus efter 12 månaders ålder och få resultatet registrerat i SKK Hunddata.

SPPKs handlingsplaner

- Att påverka Sveriges uppfödare och hanhundsägare att bidra till en så låg patella-förekomst som möjligt genom att sätta upp rekommendationer och regler för valphänvisning.
- Att, genom regelbundna hälsoenkäter, fortsätta undersöka podengoägarnas egen erfarenhet av hur deras hundar mår.
- Att, genom regelbunden revidering av RAS, fortsätta kontrollera vilka genetiska sjukdomar som minskar eller ökar inom podengon.

Foto: Jorunn Ludvigsen

VARDAGSMENTALITET

Podengon är en livlig och glad hund med mycket energi. Den är intelligent och självständig och besitter en hel del integritet. En podengo ska aldrig vara skygg eller aggressiv, men man bör alltid närma sig en podengo med respekt. De har snabba reflexer och är otroligt uppmärksamma på omgivningen. Det är inte mycket som undgår en podengo.

Det finns inget egentligt bruksprov för podengo även om de tillåts delta på lure coursing (LC). De flesta podengo älskar att jaga ”haren” och de är oftast duktiga på det. Det är dock inte det jaktsätt som podengon använder sig av i praktiskt jakt, så att utläsa en podengos jaktliga förmåga efter resultat på LC är visserligen vanskligt, men det är det bruksprov som står till buds.

Att kartlägga mentaliteten hos rasen är viktig ur flera aspekter. Man kan använda den kunskapen antingen för att se till att inte rasens mentalitet ändras på ett icke önskvärt sätt eller för att styra aveln så att icke önskvärda beteenden inte förstärks. Här har vi kartlagt mentaliteten genom podengoägarnas egna ord och genom resultat från BPH (Beteende- och personlighetsbeskrivning hund).

SPPKs hälsoenkät 2022

En överväldigande majoritet (98%) upplever att dera podengo är öppen och social med familjen, medan något färre (80%) upplever att hunden är öppen och social mot främmande människor och nya situationer. Ändå färre (73%) tycker att deras hund är öppen och social mot främmande hundar. 45% upplever att deras podengos jaktinstinkt är låg, medan 54% upplever en hög jaktinstinkt.

Foto: Annica Eliasson

I fritext-kommentarerna är de vanligast återkommande egenskaperna någon variant på vaktig, skällig, reserverad/osäker eller högt resursförsvar. Några har svårt att bli lämnade ensamma. 23% har enligt ägaren svårt att koppla av i vardagen. Beroende på graden av beteendet så skulle alla dessa egenskaper kunna hänföras till rasens ursprung och rastypiska drag. Det är 29% av dem som lämnat en kommentar som inte uppger något annat än att deras podengo är social och vänlig och/ eller funkar bra i alla lägen.

BPH

Det sätt som står till buds att mäta de mentala egenskaperna är främst genom BPH (Beteende- och personlighetsbeskrivning hund). Det är 40 podengo som hittills genomfört BPH (det går inte att utläsa ur statistiken hur många av respektive variant). Viktigt att notera är att BPH inte värderar olika beteenden som bättre eller sämre, utan ger en bild av individens och rasens generella beteende. Det är upp till rasklubben och de enskilda uppfödarna att avgöra huruvida BPH-resultaten motsvarar rasens standard och agera utifrån det.

Spindeldiagram BPH

I spindeldiagrammet adderas samma beteende, mätt under flera faser, i beteendegrupper genom en beräkningsmodell för att mer överskådligt illustrerar hundens beteenden. Spindeldiagrammet graderas från 1 till 5, där 5 anger den kraftigaste reaktionen. Spindeldiagrammet är färgindelat efter de beteendegrupper som beskrivs i BPH. Den blå linjen beskriver rasens genomsnittliga BPH-värden.

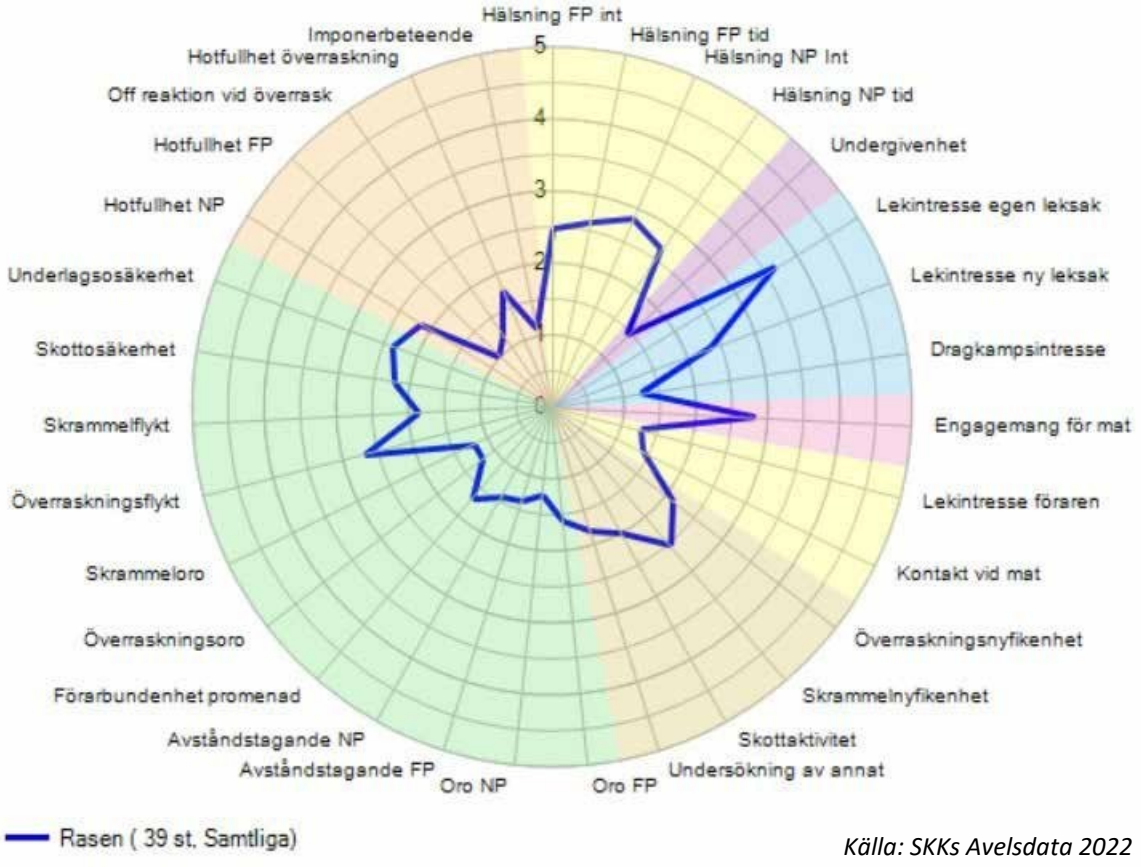

Källa: SKKs Avelsdata 2022

I diagrammet kan man bland annat se att podengon, generellt sett, reagerar med nyfikenhet vid oväntade situationer. Den uppvisar inte särskilt mycket hotfullt beteende eller oro. Den är inte heller särskilt förarbunden eller undergiven.

Sammanfattande beskrivning BPH

I den ”Sammanfattande beskrivningen” redovisar BPH-beskrivarens sin subjektiva uppfattning om en hunds personlighet. Forskning har visat att en subjektiv bedömning många gånger fyller ett värde och ofta fångar väsentliga delar av en hunds känslor och personlighet.

En skala i form av fem steg från inte alls (0) till mycket (4) används. Ett lågt värde innebär att hunden visar egenskapen i liten utsträckning medan ett högt värde innebär att hunden i hög grad uppfyller definitionen.

I tabellen till höger redovisas medelvärdena för den sammanfattande beskrivningen för de 40 podengos som deltagit på BPH.

De högsta värdena står egenskapen "trygg" för, medan de lägsta ligger på "arg". I övre mittenregistret ligger egenskaper som "energisk", "nyfiken" och "positiv".

Moment 1: **Främmande person**	Glad i människor	1,5
	Trygg	2,8
Moment 2: **Föremålslek**	Energisk	2,2
	Lekfull	1,5
Moment 3: **Matintresse**	Energisk	2,1
Moment 4: **Visuell överraskning**	Nyfiken	2,2
	Arg	0,3
	Trygg	2,7
Moment 5: **Skrammel**	Nyfiken	2,4
	Trygg	3,2
Moment 6: **Närmande person**	Glad i människor	1,6
	Arg	0,5
	Trygg	3,1
Moment 7: **Underlag**	Trygg	3,0
Moment 8: **Skott**	Trygg	3,3
Över alla moment:	Ljudlig	0,3
	Positiv	2,9
	Energisk	2,4
	Arg	0,2

Källa: SKKs Avelsdata 2022

Mål för podengons vardagsmentalitet

Utifrån resultaten från Hälsoundersökningen och BPH-beskrivningarna har podengon, generellt sett, precis de egenskaper som man kan förvänta sig av en podengo.

Målet blir därför att söka värna och bevara dessa egenskaper. Varje tecken på skygghet eller aggressivitet (med hänsyn tagen till rasens naturliga känsla för sin egen integritet) torde undvikas.

SPPKs handlingsplaner

- Att verka för att uppfödare ska BPH-beskriva sina avelsdjur och uppmuntra sina valpköpare att delta på BPH.
- Att, genom regelbunden revidering av RAS, fortsätta kontrollera podengons mentalitet enligt BPH.
- Att, genom regelbundna hälsoenkäter, fortsätta undersöka hur de enskilda podengoägarna upplever sina hundar.

Foto: Åke Esperi

EXTERIÖR

Idealet är att det enda som ska skilja en släthårig från en strävhårig är pälsen men när de gäller den lilla varianten är det långt dit. Inblandningen av andra raser visar sig i en mer heterogen typ på den lilla strävhåriga varianten.

En genomgång av de senaste årens utställningskritiker visar att det är ganska få avvikelser från standarden som sticker ut. De mest återkommande felen är "för lång länd" och "brant kors". Enligt praktiserande domare av rasen förekommer det ofta "underställda rörelser". De här felen fanns med i tidigare RAS-dokument och det tycks som om fokus för uppfödarna, i synnerhet av den lilla varianten, torde vara korrekt storlek och proportioner, samt bättre rörelser.

Mål för podengons exteriör

I en populationsmässigt liten ras finns ett behov av att välja lämpliga avelsdjur, så att avelsbasen inte minskar och risken för sjukdomar ökar. Det innebär att man kanske får prioritera att bredda genpolen, tills populationsnivån och avelsbasen är tillräckligt stor, då man kan börja fokusera på detaljer i podengons exteriör. Det viktigaste är att bibehålla de rastypiska dragen och att bevara podengon som den sunda hund utan överdrifter som den är idag.

SPPKs handlingsplaner

- Att uppmuntra till att fler ställer ut sina hundar, så att man genom kritikerna kan få en överblick över trender i podengons exteriör.
- Att bjuda in blivande och nyblivna utställningsdomare till klubbens rasspecialer.
- Att hålla kontakt med specialister från rasens hemland Portugal och ta del av deras kunskap.

Foto: Mats Öberg

Foto från Wikimedia Commons